
Državni izpitni center

M 0 8 1 5 4 1 1 4

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 31. maj 2008

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Naloge izbirnega tipa****Pravilni odgovori:**

1.	C
2.	B
3.	A
4.	B
5.	D
6.	A
7.	A
8.	D
9.	A
10.	C
11.	C
12.	D

IZPITNA POLA 2**Esejske naloge****1. ESEJ**

ZNANJE:**Opredelitev:**

Arhetipi so občečloveški simboli, ki se pojavljajo v vseh kulturah in v vsej zgodovini človeštva; arhetipi so prapodobe (praliki), ki jih pozna celotno človeštvo.

Opis arhetipov:

- Senca je temna plat duševnosti; vse tisto, česar pri sebi nismo pripravljene sprejeti.
- Persona je javna podoba ali maska, ki jo kažemo drugim ljudem.
- Animus je moška plat (ženske) duševnosti; del duševnosti, ki žensko čustvenost in mehko dopolni z razumom in odločnostjo.

2. raven: ustrezna opredelitev in opisani 3 arhetipi 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitve in opisov. Če kandidat uporablja izraz podzavest, je ocenjen s 3 točkami.

1. raven: opredelitev in opisana 2 arhetipa 2 točki
ali opisani 3 arhetipi

opredelitev ali opisana 2 arhetipa 1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Jungovo pojmovanje nezavednega:**

- Jung razlikuje individualno in kolektivno nezavedno.
- Individualno nezavedno: vsebine, ki so bile potlačene, ker so bile za posameznika preveč travmatične in neprijetne.
- Kolektivno nezavedno: najgloblja in najteže dostopna plast duševnosti; skupni spomin človeštva, ki ga tvorijo različni arhetipi (praliki ali prapodobe).

Primerjava Jungovega in Freudovega pojmovanja nezavednega:

- Individualno nezavedno po Jungu je podobno Freudovem pojmovanju nezavednega: tvorijo ga vsebine, ki so bile potlačene, ker so bile za posameznika nesprejemljive.
- Jung razume individualno (freudovsko) nezavedno kot manjši del nezavednega, ki prehaja v kolektivno nezavedno; Jung nezavedno, kakor ga razume S. Freud, še razširi in poglobi.

OPOMBA: Za ustrezno primerjavo je dovolj 1 primerjava med Jungovim in Freudovim pojmovanjem nezavednega. Če kandidat uporablja izraz podzavest, je ocenjen s 3 točkami.

- 4. raven:** ustrezna pojasnitev in 1 primerjava 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti pojasnitve Jungovega pojmovanja (individualnega in kolektivnega) nezavednega.
- 3. raven:** pomanjkljiva pojasnitev in 1 primerjava 2 točki
ali ustrezna pojasnitev
- pomanjkljiva pojasnitev **ali** 1 primerjava 1 točka
- OPOMBA: Pojasnitev Jungovega pojmovanja nezavednega je pomanjkljiva, če kandidat pojasni le 1 vrsto nezavednega ali obe vrsti nezavednega le poimenuje.

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja prednosti psihoanalitičnih teorij, npr.:

- proučevanje nezavednih procesov in njihovega pomena v vsakdanjem življenju; pojasnjevanje nezavednih procesov,
- pojasnjevanje razvoja posameznika (stopnje, pomen okolja),
- psihoanalitične teorije imajo veliko pojasnjevalno moč (ekonomičnost teorij): z manjšim številom pojmov in načel pojasnjujejo različne pojave,
- začetek razumevanja psihičnih izvorov duševnih motenj,
- razvoj psihoterapije (psihoanalize) kot psihološke oblike pomoči,
- psihoanaliza vpliva na številna področja človekovega delovanja, npr. na vzgojo, umetnost, literarno teorijo ...,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

Presoja pomanjkljivosti psihoanalitičnih teorij, npr.:

- precenjevanje vloge nezavednega v posameznikovem življenju,
- zanemarjanje svobodne volje in odgovornosti posameznika (zaradi nezavednega determinizma),
- pretiran poudarek na zgodnjem razvoju in zanemarjanje kasnejših obdobj (v Freudovi teoriji psihoseksualnega razvoja),
- znanstvena nepreverljivost; teorij ni mogoče ne ovreči ne dokazati,
- uporaba bolj subjektivnih metod in tehnik, npr. študije primerov, analiza sanj,
- psihoanaliza izhaja iz proučevanja nevrotikov in je torej ne bi smeli posploševati na populacijo normalnih ljudi,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

- 6. raven:** presoje 2 prednosti in 2 pomanjkljivosti 4 točke
- presoje 2 prednosti in 1 pomanjkljivosti **ali** obratno 3 točke
- 5. raven:** 2 presoji 2 točki
- 1 presoja 1 točka

OPOMBA: Za celoten esej lahko dobi kandidat **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2008, stran 8.

---

 2. ESEJ

ZNANJE:**Poimenovanje drugih dveh vrst spomina:**

- trenutni spomin (senzorni register, zaznavni zapis, senzorni spomin, ultrakratki spomin),
- kratkotrajni spomin (delovni spomin, kratkoročni spomin)

Proces shranjevanja in priklica informacij v spominu:

Informacije prehajajo iz trenutnega v kratkotrajni spomin (pri tem se mnogo informacij izgubi), nato prehajajo v dolgotrajni spomin. Shranjene informacije v dolgotrajnem spominu se vrnejo v kratkotrajni spomin in v tem spominu se obdelujejo oziroma jih uporabimo.

- 2. raven:** poimenovani obe vrsti spomina ter opisan proces shranjevanja in priklica informacij 4 točke
- poimenovani obe vrsti spomina in opisan proces v eno smer 3 točke
- OPOMBA: Pri opisu procesa v eno smer mora kandidat omeniti vse 3 vrste spomina.
- 1. raven:** poimenovana 1 vrsta spomina in opisan proces v eno smer 2 točki
- poimenovani obe vrsti spomina **ali** pomanjkljivo opisan proces 1 točka
- OPOMBA: Proces je pomanjkljivo opisan, če je izpuščena ena vrsta spomina.

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Primerjava treh vrst spomina glede na obseg in trajanje:**

Vrsta spomina	Obseg	Trajanje
trenutni spomin	(zelo) velik	nekaj sekund (1–2, 3–4 sekunde)
kratkotrajni spomin	5–9 (7±2) pomenskih enot	15–40 sekund (podaljšamo s ponavljanjem)
dolgotrajni spomin	(skoraj) neomejen	vse življenje; neomejeno

- 4. raven:** za vse 3 vrste spomina navedena obseg in trajanje 4 točke
- za 2 (kateri koli) vrsti spomina navedena obseg in trajanje 3 točke
- 3. raven:** za 2 (kateri koli) vrsti spomina naveden obseg 2 točki
- ali** za 2 (kateri koli) vrsti spomina navedeno trajanje
- za 1 vrsto spomina navedena obseg in trajanje 1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoje, zakaj nekaterih informacij ne moremo priklicati iz dolgotrajnega spomina, **z utemeljitvami, npr.:**

- premalo ponavljanja:
ker se zaradi prekratkega in nerednega ponavljanja spominske sledi niso utrdile ...;
- neustrezna organizacija snovi (nepovezanost informacij s predhodnim znanjem, neosmišljenost in/ali nerazumevanje naučenega):
ker med učenjem vsebine niso bile umeščene v asociacijske mreže oz. v že obstoječe pojmovne mreže ...;
- neuskladenost procesa usvajanja in obnavljanja:
ker je bila situacija, v kateri smo se učili, drugačna od situacije, v kateri želimo informacije priklicati ...;
- neučinkoviti načini (metode) učenja:
ker si informacije slabše zapomnimo, če pri učenju nismo aktivni;
- neprimerno oziroma neučinkovito usvajanje informacij:
ker takrat, ko smo se nekaj učili, učenja nismo prilagodili svojemu učnemu stilu, npr. nismo ustvarjali vidnih predstav ...,
ker si pri učenju nismo pomagali z mnemoniko, npr. uporabo rim pri učenju tujih besed, se niso oblikovale močne asociacije (povezave);
- dolgotrajno neuporabljanje informacij:
ker se informacije v dolgotrajnem spominu izgubljajo (živčne povezave oslabijo), če jih dalj časa ne uporabljamo ...;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	3 presoje z utemeljitvami	4 točke
	2 presoji z utemeljitvama	3 točke
5. raven:	2 presoji, 1 utemeljena	2 točki
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji (brez utemeljitev)	1 točka

OPOMBA: Za celoten esej lahko dobi kandidat **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2008, str. 8.

3. ESEJ

ZNANJE:

Opredelitev socializacije:

- je proces, v katerem usvajamo vedenja, ki so zaželeni v socialnem okolju;
- je postopno prilagajanje socialnemu okolju, družbenim zahtevam;
- je proces, v katerem se posameznikovo vedenje, vrednote, stališča ... izoblikujejo v skladu s tistimi, ki so zaželeni v nekem socialnem okolju;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev.

Opis

- **Primarna socializacija:** je zgodnejša, poteka v družini, s starši in s tistimi osebami, s katerimi je otrok v bližnjih odnosih; otrok pridobiva smernice, kako ravnati, čustvovati, komunicirati, se obnašati ...
- **Sekundarna socializacija:** je kasnejša, poteka v vrstniškem okolju, v šoli (pri tem imajo pomembno vlogo učitelji, sošolci), v širšem sorodstvu, v športnih klubih ...

2. raven: opredelitev socializacije, opis primarne in sekundarne socializacije 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitve in opisov.

1. raven: 2 dejstvi 2 točki

1 dejstvo 1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:

Poimenovanje in ponazoritve psiholoških funkcij družine, npr.:

Zadovoljevanje potrebe po

- varnosti: Maja se v družini počuti varno, starša je ne ogrožata npr. s fizičnim ali psihičnim nasiljem;
- ljubezni in sprejetosti: Maja se v družini počuti sprejeto in ve, da je starši ne bodo nehali imeti radi, če bo storila kaj narobe;
- bližini in intimnosti: člani Majine družine so trdno povezani med sabo, dobro se poznajo in si zaupajo;
- razvoju in uveljavljanju: Majo so starši vedno spodbujali k preizkušanju novega; ko so opazili njen talent za petje, so jo spodbudili, da se je začela učiti solo petja;
- čustveni opori: ko je Majo zapustil fant, se je o svoji stiski lahko pogovorila s staršema in sta jo potolažila;
- drugi odgovori po presoji ocenjevalca (druge psihološke funkcije: zadovoljevanje potrebe po samostojnosti, funkcija nadzora, učenja socialnih veščin).

- 4. raven:** ponazoritev 3 psiholoških funkcij s poimenovanjem 3–4 točke
 OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritev.
- 3. raven:** ponazoritev 2 psiholoških funkcij s poimenovanjema 2 točki
ali splošen opis s poimenovanjem 3 psiholoških funkcij
- ponazoritev 1 psihološke funkcije s poimenovanjem 1 točka
ali ponazoritev 2 psiholoških funkcij brez poimenovanja
ali poimenovanje 2 funkcij

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoje vplivov primarne in sekundarne socializacije s pojasnitvami:

- s socializacijo postaja človek družbeno bitje: vedenje mora prilagoditi socialnemu okolju, upoštevati družbene norme, pravila ...;
- zlasti od primarne socializacije je odvisno, ali se bo otrok ustrezno osebnostno razvijal: v družini otrok zadovoljuje temeljne potrebe po varnosti, sprejetosti ...;
- od značilnosti primarne socializacije je odvisno, ali bo otrok prešel skozi razvojne faze brez motenj: starši (skrbniki) so otrokove referenčne osebe, njihovo vedenje (npr. fizično nasilje) vpliva na čustveno doživljanje in vedenje otroka ...;
- v družini se oblikuje posameznikov odnos do sebe in drugih: družinski člani dajejo otroku prve povratne informacije o njem (ali je vreden, zmožen) in okolju (ali je svet varen ali nevaren prostor) ...;
- s sekundarno socializacijo (npr. v vrstniških skupinah) se otrok uči socialnih veščin, učinkovite komunikacije: v vrstniških skupinah se otrok lahko uveljavi, če zna deliti, se ustrezno odzivati v konfliktnih situacijah ...;
- s sekundarno socializacijo otrok zadovoljuje svojo potrebo po znanju, uveljavljanju lastnih talentov: v šoli pridobiva novo znanje, se kognitivno razvija, v športnem klubu trenira, tekmuje ...;
- drugi odgovori po presoji ocenjevalca.

- 6. raven:** 3 presoje vplivov s pojasnitvami 3–4 točke
 OPOMBA: Za oceno 4 točke mora kandidat presoditi vpliv **obeh vrst** socializacije.
- 5. raven:** 2 presoji vplivov s pojasnitvami 2 točki
 1 presoja vpliva s pojasnitvijo **ali** 2 presoji 1 točka

OPOMBA: Za celoten esej lahko dobi kandidat **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2008, str. 8.

IZPITNA POLA 3**Strukturirane naloge****1. NALOGA**

A)   Odgovori:

- Psiholog: Jean Piaget
- Opazovanje razvrščanja: ekstraspekcija
- Druga metoda opazovanja: introspekcija

2. raven: poimenovan psiholog, prepoznana metoda in navedena druga metoda 3 točke

1. raven: 2 dejstvi 2 točki

1 dejstvo 1 točka

B)   Spoznavanje odnosov v skupini: sociometrična tehnika**Značilnosti znanstvenega opazovanja:**

- cilj opazovanja je jasen: opredeljen je problem opazovanja in hipoteze;
- opazovanje je načrtno, sistematično: vnaprej je izdelan načrt opazovanja (določi se čas, vzorec ...);
- izdelana so merila (kriteriji) opazovanja – kaj bomo opazovali in kako bomo rezultate beležili;
- opazovanje je objektivno: opazovalci morajo biti izurjeni in se zavedati možnih napak opazovanja; opazovanje izboljšamo, če imamo več opazovalcev;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

4. raven: prepoznana tehnika in opisane 3 značilnosti znanstvenega opazovanja 4 točke

prepoznana tehnika in opisani 2 značilnosti 3 točke

3. raven: prepoznana tehnika in opisana 1 značilnost 2 točki

ali prepoznana tehnika in navedeni 2 značilnosti
ali opisani 2 značilnosti znanstvenega opazovanja

prepoznana tehnika **ali** opisana 1 značilnost **ali** navedeni 2 značilnosti 1 točka

C) Presoja prednosti in pomanjkljivosti ene in druge metode opazovanja:

	Prednosti	Pomanjkljivosti
Ekstraspekcija	<ul style="list-style-type: none"> • pojav lahko opazuje več oseb hkrati; • uporabna je za opazovanje vseh, ki o svojem doživljanju ne morejo poročati (majhni otroci, živali ...); • dogajanje lahko posnamemo in kasneje posnetek ponovimo; • drugi smiselni odgovori. 	<ul style="list-style-type: none"> • za zanesljive rezultate je potrebna temeljita vnaprejšnja priprava; • če opazovani vedo, da jih opazujejo, spremenijo svoje vedenje; • ne omogoča spoznavanja vzrokov nekega pojava, ampak le stanje pojava; • počakati moramo, da pojav nastopi sam od sebe, sami ga ne sprožimo; • drugi smiselni odgovori.
Introspekcija	<ul style="list-style-type: none"> • omogoča spoznavanje notranjega doživljanja; • omogoča, da lažje razumemo doživljanje drugih ljudi; • drugi smiselni odgovori. 	<ul style="list-style-type: none"> • subjektivna metoda, ker jo lahko uporabi le vsak pri samem sebi; • nepreverljiva, ker oseba lahko lažje o svojem doživljanju; • velikokrat je ni mogoče uporabiti, npr. majhni otroci, reven besedni zaklad, močna čustva ...; • drugi smiselni odgovori.

- 6. raven:** presoja 1 prednosti in 1 pomanjkljivosti za vsako metodo 4 točke
 3 presoje, zajeti sta obe metodi 3 točke
- 5. raven:** 2 presoji, zajeti sta obe metodi 2 točki
 2 presoji, ki se nanašata le na eno metodo 1 točka

---

 2. NALOGA

- A) Obrambni mehanizem:** zanikanje (negacija)
- Opredelitev obrambnih mehanizmov:**
So poseben način soočanja z duševnimi obremenitvami, ko je ogroženo človekovo samospoštovanje (prizadeta samopodoba; porušeno duševno ravnovesje).
- OPOMBA: Upoštevamo tudi druge smiselne opredelitve obrambnih mehanizmov.
- 2. raven:** pravilno prepoznano zanikanje in ustrezna opredelitev obrambnih mehanizmov 3 točke
- 1. raven:** pravilno prepoznano zanikanje in pomanjkljiva opredelitev obrambnih mehanizmov 2 točki
- OPOMBA: Opredelitev je pomanjkljiva, če kandidat navede samo njen del, npr.: soočanje z obremenitvami, odzivanje v stresu ...
- pravilno prepoznano zanikanje 1 točka
ali pomanjkljiva opredelitev obrambnih mehanizmov
- B) Razlaga obnašanja gospe Nine kot obrambnega mehanizma:**
Gospa Nina si noče priznati, da je v njeni starosti osteoporoza (krhkost kosti) zelo verjeten vzrok zloma, in se obnaša, kakor da problema ni.
- Poimenovanje načina konstruktivnega reševanja problema:**
- preusmeritev k drugemu (približno enakemu) cilju; sprememba cilja,
  - premostitev ovire (s povečano dejavnostjo); spremenjena aktivnost.
- Ponazoritev z obnašanjem gospe Nine:**
- izbiranje nižjih, položnejših gorskih ciljev – preusmeritev k drugemu cilju,
  - izbiranje tistih visokogorskih vrhov, ki so dostopni s prevozom (avto, gondola ...) – premostitev ovire.
- OPOMBA: Zadostuje 1 način ponazoritve konstruktivnega obnašanja.
- 4. raven:** ustrezna razlaga obrambnega mehanizma, poimenovan in ustrezno ponazorjen način konstruktivnega obnašanja 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kompleksnosti razlage obrambnega mehanizma in ponazoritve konstruktivnega obnašanja.
- 3. raven:** razlaga obrambnega mehanizma in poimenovan način konstruktivnega obnašanja 2 točki
ali razlaga obrambnega mehanizma in ustrezno ponazorjen način konstruktivnega obnašanja
ali poimenovan in ustrezno ponazorjen način konstruktivnega obnašanja
- razlaga obrambnega mehanizma 1 točka
ali poimenovan način konstruktivnega obnašanja
ali ponazorjen način konstruktivnega obnašanja

C)

Pojasnitev:**Iz odgovora mora biti razvidno psihološko znanje, npr.:**

spremeniti bi morala stil življenja, upoštevati starostne omejitve ..., kar bi lahko vplivalo na njeno samopodobo; nezadovoljene potrebe po druženju (ljubezni in pripadnosti), po zabavi, po dokazovanju (samospoštovanju) ...

Presoja uporabe obrambnega mehanizma v primeru gospe Nine, npr.:

Pozitivne posledice:	Negativne posledice:
<ul style="list-style-type: none"> • ohranitev pozitivne samopodobe; samozaupanja; • začasno zmanjšanje stresa; • zaščita pred negativnim čustvovanjem; • drugi smiselni odgovori. 	<ul style="list-style-type: none"> • nerealno presojanje situacije; • prevelike zahteve do same sebe; • odlaganje reševanja problema; • možne hujše telesne posledice; • drugi smiselni odgovori.

- 6. raven:** pojasnitev neupoštevanja zdravnikovih navodil in presoja 3 posledic (2 pozitivni in 1 negativna posledica **ali** obratno) 4 točke
- pojasnitev neupoštevanja zdravnikovih navodil in presoja 2 posledic (1 pozitivna in 1 negativna posledica) 3 točke
- 5. raven:** pojasnitev neupoštevanja zdravnikovih navodil in presoja 2 posledic (pozitivnih **ali** negativnih) 2 točki
- pojasnitev neupoštevanja zdravnikovih navodil in presoja 1 posledice **ali** presoja 2 posledic 1 točka

3. NALOGA

- A) Opredelitev obdobja mladostništva:**
 razvojno obdobje med otroštvom in odraslostjo (11/12–18/21);
 razvojno obdobje, ki se začne s spolnim dozorevanjem (puberteto)
- Področje razvoja, ki ga opisuje besedilo:**
 telesno (obdobje pubertete)
- Druge značilnosti telesnega razvoja v mladostništvu:**
- oblikovanje sekundarnih spolnih znakov (dlakavost, povečanje prsi ...);
  - čas nastopa prve menstruacije pri dekletih;
  - znižanje glasu (mutacija) pri fantih;
  - drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.
- OPOMBA: Zadostuje navedba 1 značilnosti.
- 2. raven:** opredelitev, prepoznano področje razvoja v besedilu, navedena značilnost telesnega razvoja 3 točke
- 1. raven:** 2 elementa odgovora 2 točki
- 1 element odgovora 1 točka
- B) Primerjava miselnih zmožnosti:**
- Mnogo mladostnikov je na stopnji formalnologičnega mišljenja v nasprotju z otrokom v poznem otroštvu, ki je na stopnji konkretnologičnega mišljenja.
  - Mladostniki so zmožni abstraktnega logičnega sklepanja, kar ni značilno za otroke v poznem otroštvu, ki razmišljajo konkretno.
  - Mladostniki lahko razmišljajo hipotetično (»kaj bi lahko bilo«), drugače od otrok v poznem otroštvu, ki so vezani na konkretne zaznave ali predstave.
  - Mladostniki imajo boljše spominske, besedne, prostorske sposobnosti.
  - Mladostnik lahko razmišlja o različnih moralnih, filozofskih, družbenih problemih (razume abstraktne pojme), otrok v poznem otroštvu uporablja pri mišljenju predvsem konkretne pojme.
  - Mladostnik lahko razmišlja o lastnih mislih, ima boljše razvito introspektivno mišljenje.
  - Drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.
- 4. raven:** 3 primerjave miselnih zmožnosti 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovorov.
- 3. raven:** 2 primerjavi miselnih zmožnosti **ali** 3 opisi miselnih zmožnosti 2 točki
- 1 primerjava miselnih zmožnosti **ali** 2 opisa miselnih zmožnosti 1 točka

C) Presoje značilnosti socialnega razvoja v mladostništvu glede na socialne odnose v odraslosti **in utemeljitve, npr.:**

Presoje	Utemeljitev
Vzpostavljanje dobro oblikovane, jasne identitete.	Vzpostavljanje tesnih, pristnih odnosov z drugimi v odraslosti.
Intimnost in zaupnost v prijateljskih odnosih.	Večje zaupanje v medosebne odnose; boljše medosebne spretnosti v odraslosti.
Preizkušanje v partnerskih odnosih.	<ul style="list-style-type: none"> • Vzpostavljanje trajnega stabilnega partnerstva v odraslosti; • učenje načina komunikacije z nasprotnim spolom; • znati se vživeti v perspektivo drugega.
Prve spolne izkušnje.	Večja sproščenost v intimnih odnosih v odraslosti.
Osamosvajanje od staršev.	Večja samostojnost v odraslosti; ohranjanje povezanosti s starši ob hkratni neodvisnosti.
Drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.	

- 6. raven:** 3 presoje z utemeljitvami 4 točke
 2 presoji z utemeljitvama 3 točke
- 5. raven:** 2 presoji, 1 utemeljitev 2 točki
 1 presoja, 1 utemeljitev **ali** 2 presoji 1 točka

4. NALOGA

A) Prepoznani temeljni (osnovni) čustvi:

- **1. oseba:** veselje
- **2. oseba:** jeza

Opis značilne obrazne mimike:

veselje: oči so stisnjene, z gubicami v koticah, usta so raztegnjena v nasmeh, včasih odprta, lica so privzdignjena ...

jeza: oči so srepeče, obrvi so spuščene, stisnjene, z gubo na sredi, usta so ravna in stisnjena, lahko z navzdol obrnjenimi koticami ...

OPOMBA: Zadostujeta 2 izrazni značilnosti za vsako čustvo.

2. raven: pravilno prepoznani čustvi pri obeh osebah in navedeni 2 izrazni značilnosti za vsako čustvo 3 točke

1. raven: pravilno prepoznani čustvi pri obeh osebah in navedena 1 izrazna značilnost za vsako čustvo 2 točki

pravilno prepoznano čustvo pri 1 osebi in navedena 1 izrazna značilnost za to čustvo 1 točka

B) Drugi načini nebesednega izražanja čustev:

drža telesa, kretnje rok in nog, način in glasnost govora, stik z očmi ...

Pojasnitev koristnosti dobrega prepoznavanja čustev za trgovca s primeroma, npr.:

Če trgovec pri kupcu opazi mrščenje čela, nejevoljno prestopanje, pogledovanje na uro ..., se mora hitro odločiti za najprimernejšo obravnavo ter kupca s prijaznostjo in nasmehom pridobiti za nakup.

Po čustvenem izrazu trgovec lahko spozna, ali bo uspešen v prepričevanju kupca ali le zapravlja čas. Če opazi, da si kupec dalj časa ogleduje določen izdelek, ga prime v roko, zadovoljno kima ..., se je vredno potruditi, saj je velika verjetnost, da bo trgovec uspešno sklenil kupčijo.

4. raven: navedeni 3 drugi načini nebesednega izražanja čustev in pojasnitev z 2 primeroma 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kompleksnosti pojasnitve s primeroma. Če sta primera splošna, se odgovor oceni s 3 točkami.

3. raven: navedena 2 načina nebesednega izražanja čustev in pojasnitev z 1 primerom 2 točki
ali navedeni 3 načini nebesednega izražanja čustev

navedena 2 načina nebesednega izražanja čustev in pojasnitev z 1 primerom 1 točka

C) Presoje uspešnosti prepoznavanja čustev z utemeljitvijo:

- število informacij: če poleg obrazne mimike lahko opazujemo še npr. glas ali držo telesa, je uspešnost prepoznavanja dosti večja;
- vrsta čustva: temeljna (osnovna) čustva prepoznamo dosti hitreje in lažje kakor kompleksna (sestavljena);
- poznavanje situacije: omogoča nam prepoznavanje kompleksnih (sestavljenih) čustev oziroma razlikovanje med podobnimi čustvi;
- starost osebe, ki izraža čustva: lažje in natančneje lahko prepoznamo čustva pri otroku kakor pri odraslem človeku, ki jih pogosto prikriva ali zaigra;
- poznavanje kulturnih pravil in navad v izražanju čustev: različni narodi različno intenzivno izražajo čustva; nekateri pretiravajo z izražanjem, drugi jih zatirajo; različna pravila, kakšno izražanje je primerno za ženske ali kakšno za moške, za različne skupine ...;
- sposobnosti in izkušnje opazovalca: če se človek lahko vživi v čustva drugega (empatija) ali čustva tudi sam pogosto izraža, je uspešnejši v prepoznavanju;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	3 presoje z utemeljitvami	4 točke
	2 presoji z utemeljitvama	3 točke
5. raven:	2 presoji, 1 utemeljitev	2 točki
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji	1 točka